

Oslo, 19. oktober 2017

Til partigruppene på Stortinget

Vi trenger et natur- og klimavennlig statsbudsjett

Gjennom internasjonale avtaler forplikter Norge seg til å stanse tapet av plante- og dyrearter innen 2020, og bidra til å begrense temperaturstigningen til 1,5 grader. Klimaendringene og tapet av naturmangfold er de to største miljøproblemene verden står overfor, og Norge må vise vei i den globale dugnaden det er å løse disse to store utfordringene.

Dessverre gjenspeiler ikke regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018 de alvorlige utfordringene og det ansvaret vi har som nasjon. I regjeringens forslag til statsbudsjett kuttes flere tiltak og satsinger for å bevare naturmangfoldet, samtidig som det satses sterkt på bygging av nye veier og en videreføring av letesubsidiene til oljeindustrien. Klimabudsjettet og utslippsframskrivningen i statsbudsjettet viser at budsjettforslaget ikke gir de utslippsreduksjonene som er nødvendige for å innfri Norges klimamål for 2020 og 2030.

Vi har kunnskapen om hva som skal til for å beskytte naturen, redusere helseskadelig forurensning og kutte utslipp av klimagasser. Det må bli dyrere å forurense, og vi må sikre flere naturområder for våre etterkommere. Da grønn skattekommisjon la fram sin rapport, pekte den på mange tiltak som regjeringen kan gjennomføre for å gjøre det dyrere å forurense. Det er svært skuffende at regjeringen i svært liten grad følger opp anbefalingene herfra. Samtidig er det klart at en av de mest effektive måtene å ta vare på artsmangfoldet på, er å styrke skogvernet – ettersom over halvparten av dyre- og planteartene som trues, lever i skogen. At regjeringen derfor legger opp til å redusere bevilgningene til skogvernet, er altfor dårlig.

Vedlagt finner dere Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet. Dette er endringer som gjør at vi kutter utslipp fra oljeindustrien og samferdselssektoren, istedenfor å øke dem, slik noen av regjeringens forslag vil gjøre. Våre forslag er med på å sikre stadig mer av norsk natur for framtida, og de er med å omstille Norge i miljøvennlig retning.

Vi kommer gjerne for å utdype våre forslag ytterligere. Vi ønsker dere lykke til i arbeidet med å gjøre budsjettet grønnere og mer ansvarlig!

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder

STATSBUDSJETTET 2018: NATURVERNFORBUNDETS ENDRINGSFORSLAG

Her følger Naturvernforbundets forslag til endringer i forhold til regjeringens forslag. De etterfølgende sidene bringer en departementsvis omtale av våre forslag.

Endring i inntekter			Mill. kroner¹
FIN	Merverdiavgift	Kap. 5521 post 70	-100
FIN	CO ₂ -avgifter	Kap. 5508; 5543	6 000
FIN	Veibruksavgift på diesel	Kap. 5538	4 500
FIN	Avgift på elektrisk kraft	Kap. 5541	4 700
FIN	Grunnavgift på mineralolje mv.	Kap. 5542	800
FIN	Flypassasjeravgift	Kap. 5561	1 500
FIN	Avgift på gruveavfall	Ny	250
FIN	Reisefradrag og skattefri kjøregodtgjørelse	Personskatt	2 200
Sum endring i inntekter			19 850

Endring i utgifter			Mill. kroner
UD	Sivilt samfunn	Kap. 160 post 70	100
UD	Fornybar energi	Kap. 166 post 74	225
JD	Miljøkriminalitet	Kap. 440 post 01	15
KMD	Bærekraftig bolig- og byggkvalitet	Kap. 581 post 77	15
KMD	Bærekraftig byutvikling	Kap. 590 post 61	30
BLD	Forbrukerpolitiske tiltak	Kap. 865 post 70	4
NFD	Tilsyn, sikring og miljøtiltak ved gruver	Kap. 906 post 01, 30 og 31	3
LMD	Støtte til organisasjoner m.m.	Kap. 1138 post 70	31
SD	Riksveginvesteringer: gang- og sykkelveier	Kap. 1320 post 30	374
SD	Tilskuddsordning: gang- og sykkelveier	Kap. 1320 post 63	224
SD	Belønningsordningen m.m.	Kap. 1330 post 61 og 64	500
SD	Kjøp av persontransport med tog	Kap. 1352 post 70	20
SD	Kjøp av infrastrukturtenester	Kap. 1352	500
KLD	Den naturlige skolesekken	Kap. 1400 post 62	2
KLD	Frivillige organisasjoner	Kap. 1400 post 70	8
KLD	Miljøovervåking og miljødata	Kap. 1410 post 21	125
KLD	Artsdatabanken	Kap. 1411	30
KLD	Driftsutgifter	Kap. 1420 post 01	15
KLD	Spesielle driftsutgifter	Kap. 1420 post 21	15
KLD	Vannressursforvaltning	Kap. 1420 post 22 og 70	119
KLD	Skjøtsel i verneområder	Kap. 1420 post 31	30
KLD	Nytt vern, inkl. nasjonalparker	Kap. 1420 post 32, 33 og 34	59
KLD	Skogvern	Kap. 1420 post 35	357
KLD	Restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420 post 38	9
KLD	Klimatiltak	Kap. 1420 post 61	100
KLD	Oppryddingstiltak	Kap. 1420 post 69	175
KLD	Marin forsøpling	Kap. 1420 post 71	20
KLD	Friluftsmål	Kap. 1420 post 78	4
KLD	Trua arter og naturtyper	Kap. 1420 post 82	59
KLD	Klima- og skogsatsing	Kap. 1482	600
OED	Flom- og skredforebygging	Kap. 1820 post 22	65
OED	Sikrings- og miljøtiltak	Kap. 1820 post 60	51
OED	Energifondet	Kap. 1825 post 50	250
NFD	Atomforskning	Kap. 920 post 51	-53
LMD	Skogsveier	Kap. 1150 post 50	-100
SD	Riksveginvesteringer: store utbygginger	Kap. 1320 post 29–30	-874
SD	Nye Veier AS	Kap. 1321 post 70 og 75	-3204
KLD	Skogplanting	Kap. 1420 post 37	-10
OED	Seismiske undersøkelser	Kap. 1810 post 21	-36
OED	Petoro AS	Kap. 1815	-51
Sum endring i utgifter			-194

¹ Provenyet for avgiftsendringer gjelder bokført for 2018 og er et omtrentlig anslag, sett i forhold til regjeringens budsjettforslag. Provenyoverskuddet gir handlingsrom for ytterligere grønn omstilling og eventuelt til å styrke kommunene finansielt til å ta sin del av arbeidet. Beregningene tar ikke hensyn til at økte avgifter kan redusere statens skatteinntekter.

Finansdepartementet (FIN)

Miljøavgiftene

Naturvernforbundets forslag for 2018

- CO₂-avgiftene (kap. 5508 post 70; kap. 5543 post 70) er for lave til å gi nødvendige insentiver til utslippskutt og bør doubles i 2018 i forhold til regjeringens forslag, noe som vil øke det bokførte provenyet med om lag 6 mrd. kroner i 2018. Dette betyr at CO₂-avgiften på bensin øker med i overkant av 1 kroner/liter og på diesel og fyringsolje noe mer.
- Veibruksavgiften på autodiesel (kap. 5538 post 71) økes til bensinnivå, målt etter energiinnhold, med 2,01 kroner/liter, slik at den blir på 5,87 kroner/liter. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 4,5 mrd. kroner i 2018.
- Fritaket for veibruksavgift på biodrivstoff som ikke omfattes av omsetningspåbudet (kap. 5538 post 70–71), oppheves.
- Avgiften på elektrisk kraft (kap. 5541 post 70) økes med 50 prosent i forhold til regjeringens forslag, med 8,29 øre/kWh, slik at den blir på 24,87 øre/kWh for ordinær sats. (Ordinær sats i Sverige er i dag på 32,50 øre/kWh (SEK).) Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 4,7 mrd. kroner i 2018.
- Grunnavgiften på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70) justeres i tråd med våre foreslåtte endringer i elavgiften og må derfor også økes med 50 prosent i forhold til regjeringens forslag, med 0,815 kroner/liter, slik at den blir på 2,445 kroner/liter. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 0,8 mrd. kroner i 2018, et tall som påvirkes sterkt av hvordan arbeidet med utfasing av oljefyring går.
- Flypassasjeravgiften (kap. 5561 post 70) omgjøres til seteavgift og differensieres, slik at avgiftsnivået på de lengre utenlandsrutene, som gir store klimagassutslipp, minst doubles, og at det må betales avgift også på reiser inn til Norge. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 1,5 mrd. kroner i 2018.
- I tråd med grønn skattekommisjons anbefaling fjernes reisefradraget, og satsen for skattefri kjøregodtgjørelse reduseres, slik at kompensasjonen i større grad tilsvarer de reelle, variable kostnadene. Provenyeffekten i av dette vil være på om lag 2,2 mrd. kroner i 2018.
- Det innføres en ny avgift på deponi av mineralske masser på i gjennomsnitt 50 kroner/tonn fra 1. juli 2018. Gitt 10 mill. tonn avfall (som antakelig er et lavt anslag) gir dette proveny på 0,25 mrd. kroner i 2018. Avgiften kan eventuelt skaleres fra f.eks. 35 til 150 kroner/tonn, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer samt av deponiløsning.
- Reparasjon av utvalgte produkter som sko, klær, møbler etc. ilegges merverdiavgift med nullsats fra 1. juli 2018. Provenyeffekten er svært usikker, men vi regner minus 100 mill. kroner i 2018. Definisjonen på produkter som ilegges nullsats, blir den samme som brukes i Sverige for deres lave sats på reparasjoner.

Naturvernforbundets forslag for ytterligere endringer i 2019

Som ledd i videre oppfølging av et grønt skattesifte må Stortinget be regjeringen forberede følgende avgiftsendringer for 2019:

- CO₂-avgiftene økes ytterligere.
- Avgift på elektrisk kraft og grunnavgift på fyringsolje økes ytterligere.
- CO₂- og NO_x-komponentene i engangsavgiften på personbiler økes ytterligere.
- CO₂- og NO_x-komponentene i engangsavgiften på varebiler økes til personbil-nivå.
- Det innføres engangsavgiften på fritidsbåter, vannscootere og snøscootere etter samme prinsipp som for personbiler, med sterk vektning av klimagassutslipp og lokal forurensing, i tillegg til at bruksavgiftene økes.
- Grønn skattekommisjons forslag om sotavgift følges opp.
- Grønn skattekommisjons forslag om avgift på omdisponering av myr følges opp.

- Grønn skattekommisjons forslag om avgift på nitrogen og fosfor følges opp.
- Det innføres avgift på omsetning av både hvitt og rødt kjøtt og på oppdrettsfisk.
- Grønn skattekommisjons forslag om naturavgift følges opp.
- Ikke-økologisk mat får ordinær merverdiavgift, mens bare økologisk mat får beholde redusert sats.
- Unntaket fra fordelsbeskatning for gratis parkeringsplass betalt av arbeidsgiver oppheves.
- Fiskerfradraget økes.
- Det innføres en høy avgift på bruk av jomfruelig plast. Det bør også innføres høy avgift på plast som ikke kan resirkuleres.
- Pantesatsene på drikkevareemballasje økes, og det innføres pant på flere typer norsk og utenlandsk emballasje.

Videre bør en ordning med «karbonavgift til fordeling» utredes. En slik ordning innebærer at økte klimarelaterte avgifter, som også ilegges importvarer, tas inn og deles ut til befolkningen gjennom direkte utbetalinger. Dette kan gjøre at avgiftene på klimagassutslipp i langt større grad bidrar til faktisk reduserte utslipp, og det kan gi større folkelig oppslutning om både avgiften og omlegging av energibruken.

Begrunnelse og nærmere forklaring

Miljøavgiftene er blant våre viktigste virkemidler for å få ned forurensing og naturødeleggelser. Det er skuffende at grønn skattekommisjons utredning knapt har bidratt til endringer i skatter og avgifter.

Et hovedgrep for å redusere klimagassutslipp må være å øke CO₂-avgiften. Naturvernforbundet mener at den i 2019 må være økt til minst 1500 kroner/tonn. For 2018 mener vi at satsene bør dobles i forhold til regjeringens forslag. Videre bør flere unntak og lave satser oppheves.

Det er et stort sprik mellom nivået på veibruksavgiftene og de gjennomsnittlige eksterne, marginale kostnadene fra veitrafikken. Naturvernforbundet støtter grønn skattekommisjon i at veibruksavgiftene må tilsvare de eksterne kostnadene. Dette bør skje i løpet av få år, og noe av avviket må dekkes gjennom veiprising i de større byområdene. På 2018-budsjettet mener Naturvernforbundet at det viktigste må være å øke veibruksavgiften på diesel opp på bensinnivå. Det er viktig av hensyn til både klima og lokal luftforurensing, og med tanke på målet om å flytte gods fra vei til sjø og bane, som undergraves ytterligere gjennom veiutbygging og innføring av modulvogntog på veinettet. At Norge er dømt i EFTA-domstolen for dårlig luftkvalitet, må resultere i snarlig handling, bl.a. med fokus på utslipp av nitrogenoksider (NO_x).

Veibruksavgiften skal dekke eksterne kostnader, utover CO₂-utslipp. Biodrivstoff gir ikke lavere veislitasje, og utslipp av NO_x ligger på om lag samme nivå som for vanlig diesel. I tillegg er det stor usikkerhet omkring klimaeffekten fra biodrivstoff. Vi støtter derfor grønn skattekommisjon i at også biodrivstoff må betale veibruksavgift.

Avgiften på elektrisk kraft er viktig for å gjøre energieffektivisering mer lønnsomt. I 2019 bør den ordinære satsen være økt til svensk nivå. Halve veksten tas i 2018. Samtidig må grunnavgiften på mineralolje økes tilsvarende, slik at olje ikke styrkes i konkurransen med elektrisitet.

Flypassasjeravgiften er et viktig virkemiddel mot utslippsveksten fra flytrafikken. Det er utenlandstrafikken som har hatt den kraftigste veksten i klimagassutslipp. Følgelig bør avgiften økes på utenlandsreiser og også innføres på reiser til Norge, ikke bare fra Norge. Avgiften bør også omgjøres til en seteavgift, slik at det blir mer attraktivt å kjøre færre, men fullere fly, framfor mange avganger med dårlig belegg.

Dagens reisefradrag og skattefrie sats for kjøregodtgjørelse er subsidiering av reising. Vi foreslår at grønn skattekommissjons forslag om å fjerne pendlerfradraget følges opp.

Naturvernforbundet foreslår at det fra 1. juli 2018 innføres avgifter på bergindustrien, som kan bidra til å redusere det store avfallsproblemet og de store arealinngrepene denne bransjen forårsaker. Avgiftene må utformes slik at de fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Dette vil føre til både mindre naturinngrep/miljøbelastning og lavere klimagassutslipp – og en bedre ressursutnyttelse. I første omgang foreslår vi en ny miljøavgift på deponi av gruveavfall.

Det er også behov for nye avgiftsgrep for å fremme reparasjon framfor kasting, da kjøp-og-kast-samfunnet bidrar til høye utslipp og høyt ressursforbruk globalt, der konsekvensene i stor grad kommer i andre land, der det stilles langt lavere miljøkrav. Rammebetingelsene for reparasjon bør bedres, slik at det blir lettere å få sine ting reparert. Sverige innførte i 2017 halv merverdiavgift på visse reparasjoner. Norge bør følge etter og også ta ett skritt lenger og innføre nullsats på de samme type reparasjonene.

Taxfree-ordningen

Naturvernforbundets forslag

- Taxfree-ordningen avskaffes, noe som kan gi et netto proveny (etter kompensasjon til Avinor) på i størrelsesorden 1 mrd. kroner (helårseffekt). Inngåtte avtaler mellom Avinor og taxfree-selskapet gjør imidlertid at endringene ikke kan iverksettes umiddelbart, så vi regner ingen provenyeffekt i 2018. Innføreselskvotene kan imidlertid trappes ned gradvis.

Begrunnelse og nærmere forklaring

Den norske taxfree-ordningen er subsidiering av folks flyreiser. Naturvernforbundet har lenge ment at ordningen bør avskaffes. Vi ser ingen grunn til at den mest miljøskadelige transportformen fortsatt skal subsidieres på denne måten.

For å få tilstrekkelig effekt kan det være nødvendig at bortfallet av taxfree-salget ved norske flyplasser og på utenlandsferjer kombineres med en reduksjon i kvotene for tollfri innførsel. Grønn skattekommissjon anbefaler at tollfri innførsel av alkohol og tobakk oppheves helt.

Ifølge statsbudsjettet for 2017 er det gjort et estimat som viser at taxfree-salget gir staten et provenytap på 2,2 mrd. kroner. Statsbudsjettet viser også at Avinor trenger 1,2 mrd. kroner for å dekke driftsunderskuddet på de små og mellomstore flyplassene. Vi forutsetter at dette underskuddet bevilges som et tilskudd til Avinor over statsbudsjettet, som kompensasjon for bortfall av taxfree-ordningen, som gjør at nettoprovenyet på bortfall av taxfree-ordningen blir på om lag 1 mrd. kroner. Det er også mulig å justere Avinors lufthavnsavgifter, noe som vil påvirke provenyet.

Utenriksdepartementet (UD)

Sivilt samfunn (kap. 160 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til sivil samfunn økes til vel 2127 mill. kroner, som er 100 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til sivil samfunn med 48 mill. kroner. Naturvernforbundet vil påpeke at svært mye bistandsarbeid skjer i land med demokratiunderskudd og utfordrende politisk styresett. Her er sivilsamfunnsorganisasjoner i stor grad pådrivere for en utvikling med sterkere åpenhet og folkelig deltakelse, og de er

pådrivere for lover og reguleringer som styrker forvaltning på ulike områder. Norske frivillige organisasjoner har etablert viktige nettverk av lokale organisasjoner i utviklingsland som kjemper for sine og fattige lokalsamfunns rettigheter innen viktige områder som miljø, helse, kjønn og utdanning. Disse organisasjonene styrkes i sin rolle gjennom samarbeidet med sine norske partnere. Sivilsamfunnsorganisasjonene er også viktige vaktbikkjer som er med å påse at bistandsmidler for øvrig brukes etter hensikten.

Naturvernforbundet vil påpeke at for bevilgningen til sivilt samfunn har «*Bærekraftig forvaltning av naturressurser og åpenhet om kapitalstrømmer*» i mange år stått som et prioritert mål. I forslaget til 2018-budsjett er dette imidlertid tatt bort, til tross for at FNs bærekraftsmål er tydelige på kobling mellom miljø og utvikling, og til tross for at Stortinget i vår påla regjeringen å sikre større forutsigbarhet i de fem hovedprioriteringene for norsk bistand, der klima og miljø er en av dem. Naturvernforbundet mener at støtte til frivillige organisasjoners arbeid for god naturressursforvaltning er ytterst viktig, og noe som ikke kan erstattes av stat-til-stat- eller multilateral bistand.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

«Stortinget ber regjeringen om at arbeidet med miljø, bærekraftig naturressursforvaltning og kapitalstrømmer skal være et mål for sivilsamfunnsbevilgningen (kap. 160.70), i tillegg til mål som listes opp i proposisjonen.»

Fornybar energi (kap. 166 post 74)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til fornybar energi økes til 795 mill. kroner, som er 225 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Stortinget har bedt om at norsk energibistand skal bidra til å bekjempe fattigdom, og utenriks- og forsvarskomiteens flertall vektlegger småskala fornybarløsninger, i tillegg til stabil og sikker energiforsyning for økonomisk vekst og offentlige velferdstilbud.

Tilgang til moderne energiløsninger er et svært viktig tiltak for å redusere fattigdom. Fattigdomsorientering av energibistanden vil bety at det må legges ekstra vekt på delmål nr. 1 i bærekraftsmål nr. 7, som er å sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til overkommelig pris. Skal vi ta bærekraftsmålene på alvor og innfri allmenn tilgang innen 2030, er sterk satsing på desentraliserte løsninger avgjørende.

Støtte til småskala fornybarløsninger som bekjemper fattigdom, skiller seg kraftig fra den mer tradisjonelle norske energibistanden til storskala kraftutbygging og strømnnett.

Regjeringen har tidligere meldt at bistanden til fornybar energi skal doubles. Naturvernforbundet foreslår, i likhet med andre miljøorganisasjoner, at det legges vekt på tilgang til fornybar og forurensningsfri energi gjennom desentraliserte løsninger nå som energibistanden trappes opp, og at det i den forbindelse opprettes et ambisiøst og helhetlig program for bistand til fornybar energi gjennom desentraliserte og småskala energiløsninger.

Naturvernforbundets forslag til merknad

- «*Komiteen ber regjeringen opprette et helhetlig program for desentraliserte og småskala fornybare energiløsninger, i forbindelse med opptrapping av norsk bistand til fornybar energi som beskrevet i Meld. St. nr. 24 (2016–2017). Programmet skal levere på FNs bærekraftsmål 7, 13 og 15.*»

Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Miljøkriminalitet (kap. 440 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Økokrim for å bekjempe miljøkriminalitet økes med 15 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag.

Begrunnelse

Miljøkriminalitet utgjør en alvorlig trussel mot naturmangfoldet. Ulovlig jakt er den største trusselen mot ulv i Skandinavia, og problemet er økende for flere arter. Ulovlig hogst, fiske, snøscooterkjøring og annen motorisert ferdsel i naturen er andre problemer der JD må sterkere på banen. Vi observerer at fiskerioppsynet i det stille bygges ned langs kysten, når det motsatte er nødvendig. Når vi sammenlikner med annen kriminalitet, er sjansen for å bli tatt for miljøkriminalitet liten. Det kreves økt satsing på oppsyn, kontroll og tilstedeværelse i felt for å begrense faunakriminalitet.

Ved opprettelsen av Økokrim som egen enhet var begrunnelsen behovet for å utvikle et høyt spesialisert fagmiljø. Det er oppnådd, og det er helt essensielt at dette arbeidet videreføres og styrkes. Derfor blir det helt feil om Økokrim skal legges ned som egen uavhengig enhet.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen avvise særorganutvalgets forslag om å slå Kripos og økokrim sammen til en ny enhet. Videre ber Stortinget om videre styrking av arbeidet med miljøkriminalitet i Økokrim.»

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

Mål for programkategori 13.40 Forvaltningsutvikling og IKT-politikk (tabell 6.8) samt Direktoratet for forvaltning og IKT (kap. 540 post 01)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen endre delmål 1.6. til: «Legge til rette for gode, effektive, miljøvennlige og innovasjonsfremmende anskaffelser.» Direktoratet for forvaltning og IKT må styrkes i arbeidet med å følge opp miljø- og samfunnsansvarlige investeringer i det offentlige og få tilstrekkelige ressurser til dette.»

Begrunnelse

Det offentlige kjøper hvert år varer og tjenester for flere hundre milliarder kroner. Ettersom Stortinget har vedtatt at Direktoratet for forvaltning og IKT har ansvar for arbeid med miljø- og klimahensyn og livssyklus-kostnader inkl. veiledning, er det viktig at det settes som mål i budsjettet at offentlige anskaffelser brukes som et virkemiddel for å nå miljømål og et mer samfunnsansvarlig næringsliv. Direktoratet må styrkes i dette arbeidet og om nødvendig få tilført økte ressurser, slik at miljøhensyn blir prioritert i 2018.

Bærekraftig bolig- og byggkvalitet (kap. 581 post 77)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet økes til 26 mill. kroner, som er 15 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Ordningen videreføres og ansvaret overføres til Direktoratet for byggkvalitet (Dibk).

Begrunnelse

Regjeringen foreslår at ordningen, som forvaltes av Husbanken, avvikles fra og med 2017. Beløpet som er satt av i 2018, skal dekke tilsagn som er gitt tidligere. Naturvernforbundet mener ordningen må videreføres av Dibk, som har overtatt fagansvaret for energi og miljø i

bygg. Midlene må målrettes til kompetansetiltak for å innfri målet om 10 TWh energisparing samt forbildeprosjekter som f.eks. Futurebuilt. Stortinget har satt ambisiøse mål for redusert energibruk, og det er avgjørende at kompetansetilskuddsordningen videreføres.

For øvrig er det positivt at pengene som tidligere har gått til Lavenergiprogrammet (kap. 587 post 70) overføres til Dibk, når programmet avsluttes. I kommende år er det derimot behov for ytterligere styrking av direktoratets arbeid for redusert energiforbruk og miljøvennlig bygg.

Bærekraftig byutvikling (kap. 590 post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til bærekraftig byutvikling økes til 50 mill. kroner, som er 30 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

En helhetlig bolig-, areal- og transportplanlegging for bærekraftig og attraktiv byutvikling er svært viktig og bør derfor styrkes betraktelig. I mange tilfeller er pendling fra omliggende kommuner det som medfører det største klimagassutslippet, så tilskudd som legger opp til samarbeid er positivt. Samtidig bør det legges opp til at også kommuner utover de store sentraene har mulighet til å søke noe tilskudd. Det bør også gis tilskudd til aktiviteter som målrettes mot innbyggerne. Å øke posten vil gi norske kommuner større muligheter til å satse på bærekraftig byutvikling.

Miljøvennlig oppvarming av bygg - manglende oppfølging av anmodningsvedtak nr. 642, 10. mai 2016

Naturvernforbundets kommentar

Det er svært kritikkverdig at regjeringen ennå ikke har fulgt opp vedtaket til Stortinget fra 2016 som innebærer strengere miljøkrav til oppvarming av bygg. Det har gått 1 ½ år siden Stortinget vedtok at 60 prosent av netto varmebehov for bygg over 1000 m² kan dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet. Departementet skriver at de «tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med saken i 2018».

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Forbrukerarbeid (kap. 1.6., boks 1.5)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen legge til følgende hovedsatsing på forbrukerområdet for 2018: «gjøre det enklere for forbrukere å gjøre miljø- og etikkmedvetne val i kvardagen».»

Begrunnelse

Det er mye vanskeligere å finne god informasjon om et produkts eller en tjenestes kvalitet enn pris. Særlig vanskelig er det å finne informasjon om hvilke produkter, tjenester og handlinger som til enhver tid er det mest miljøvennlige og etiske valget. Derfor er det viktig at departementet styrker arbeidet med å gjøre det enklere for forbrukere å gjøre miljø- og etikkbevisste valg. Dette vil samsvare med regjeringens satsing på å gi folk flest en enklere hverdag og mer velfungerende markeder og er i tråd med BLDs ønske om å styrke forbrukernes stilling.

Forbrukerpolitiske tiltak (kap. 865 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til forbrukerpolitiske tiltak økes til vel 5 mill. kroner, som er 4 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Vi ber om at de ekstra midlene skal nyttes til å finansiere enkeltprosjekter og informasjonstiltak som har særlig relevans for miljøvennlig og/eller etisk forbruk. I tråd med satsing på forbrukernes stilling og tiltak for å gjøre det enklere for folk flest å gjøre etiske og miljøvennlige valg, bør tilskuddspotten for forbrukerrettede tiltak økes. Mange aktører utenom det offentlige har viktige informasjonskanaler for å nå ut med forbrukerrelatert informasjon. Vi foreslår derfor at potten utvides, og at det gis mulighet til å gi støtte til andre tiltak innen miljøvennlig og/eller etisk forbrukerarbeid.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «*Komiteen* ber regjeringen legge til at denne tilskuddspotten skal gå til enkeltprosjekter og informasjonstiltak som fremmer miljøvennlig og/eller etisk forbrukerarbeid. For å nå ut til et bredt spekter av befolkningen er det viktig å spille på lag med organisasjoner som allerede jobber med miljøvennlig og etisk forbruk.»

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Tilsyn, sikring og miljøtiltak ved gruver (kap. 906 post 01, 30 og 31)

Naturvernforbundets forslag

- Sikrings- og miljøtiltak (post 30) økes til 10 mill. kroner, som er 3 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Øvre ramme til miljøtiltak ved Løkken gruver prisjusteres med utgangspunkt i øvre ramme på 2011-budsjettet, som bør resultere i at den i 2018 blir på om lag 218 mill. kroner.

Begrunnelse

Gruvedrift gir store utfordringer med naturinngrep og forurensing både i driftsfasen og lenge etterpå. Derfor er også Direktoratet for mineralforvaltnings tre første hovedmål å:

1. sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser
2. redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak
3. sørge for forsvarlige sikringstiltak

Likevel er direktoratets tilsynsvirksomhet blitt kraftig nedprioritert i seinere år. For 2015 ble det rapportert om sterkt redusert tilsynsvirksomhet som følge av manglende kapasitet, og i årets budsjett kommer det fram at tilsynsvirksomheten i 2016 fortsatt var redusert som følge av manglende kapasitet. Dette er langt fra bra nok for ei næring som har mål om å være blant verdens mest miljøvennlige. Det er viktig at arbeidet med tilsyn igjen prioriteres, spesielt fordi antall driftssøknader øker. Oppfølging av at eksisterende anlegg blir drevet forsvarlig, er viktigere enn raskest mulig utbygging.

Videre er det fortsatt store problemer med avrenning og forurensing fra gamle gruveområder. Både ved Folldal gruver i Hedmark og Sulitjelma gruver i Nordland er det i dag store utfordringer med forurensing av vassdragene rundt de nedlagte gruvene. Det er bra at arbeidet med undersøkelser og tiltaksplaner er i gang for disse gruvene, men det er viktig å få fortgang i arbeidet og komme i gang med faktiske opprydningstiltak. Et annet eksempel er Biedjovággi gruver i Finnmark, der det er behov for restaurering av landskap og revegetering. I tillegg er det viktig at arbeidet med miljøtiltak ved Løkken gruver videreføres i samsvar med tiltaksplanen, noe som tilsier at øvre ramme for miljøtiltak prisjusteres.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber om at direktoratets tilsynsvirksomhet igjen blir prioritert, og at behandling av nye søknader om gruvevirksomhet ikke går på bekostning av tilsyn med eksisterende anlegg, for å sikre bærekraftig og miljømessig forsvarlig drift.

Tilskudd til atomforskning (kap. 920 post 51)

Naturvernforbundets forslag

- Tilskuddet til atomforskning reduseres til 50 mill. kroner, som er nær 53 mill. kroner mindre enn regjeringens forslag. Gjenværende bevilgning øremerkes til direkte nedbygging av anlegg, opprydding og håndtering av atomavfall.

Begrunnelse

At etterspørselen fra atomindustrien synker er bra, og Norge bør ikke subsidiere atomforskningen gjennom et ønske om å «opprettholde kompetanse». Naturvernforbundet kan imidlertid støtte et halvert ekstraordinært tilskudd, dersom pengene faktisk brukes til nedbygging av anlegg, opprydding og håndtering av atomavfall.

Forvaltning av statlig eierskap (kap. 950 post 51)

Naturvernforbundets kommentar

Naturvernforbundet støtter regjeringens avvikling av støtten til kullvirksomheten i Svea og Lunckefjell og er glad for at opprydding startes. Kullutvinning på Svalbard må opphøre. Det er viktig at dette punktet blir stående, og at Stortinget ber om at når det skal utarbeides en egen nærings- og innovasjonsstrategi for Svalbard, så må målet med strategien være at Svalbard-samfunnet skal utvikles innen bærekraftige rammer, med ambisiøse mål for redusert klimafotavtrykk og lav ressursbruk.

Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Støtte til organisasjoner m.m. (kap. 1138 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til frivillige organisasjoner beholdes og prisjusteres, som er 31 mill. kroner mer enn regjeringens forslag (som kutter hele posten)

Begrunnelse

Mye av denne støtten går til frivillige organisasjoner, flere av dem barne- og ungdomsorganisasjoner, som gjør et viktig arbeid for å fremme et bærekraftig landbruk. Å plutselig fjerne denne støtten vil være å knekke ryggraden på mange av disse organisasjonene. Dersom problemet er dårlige tildelingskriterier, må det heller settes i gang en prosess for å forbedre disse kriteriene. Vi foreslår en tildelingsordning som legger større vekt på bærekraft, økologi og fremme et natur- og miljøvennlig landbruk.

Skog-, klima- og energiltak (kap. 1149 post 73)

Naturvernforbundets forslag

- Tilskuddet til skog-, klima- og energiltak omgjøres til reelle klimatiltak, som f.eks. tilskudd til utstakt bruk av lukka hogstformer og å forlenge omløpstida på et skogbestand før det hogges.

Begrunnelse

Regjeringen har foreslått nær 49 mill. kroner til «klimatiltak i skog», som tettere planting etter hogst, gjødsling, skogplanteforedling samt skogplanting på nye arealer. Dette er midler som burde vært brukt på tiltak med direkte og kjent positiv klimaeffekt.

Skogens er viktig i klimasammenheng. Økt flatehogst fører til store og økende karbonutslipp fra skogsjord og skogen som økosystem. Det tar lang tid for en ny skog å «tilbakebetale» karbonutslipp som flatehogst gir, kanskje så mye som 90–150 år. Skogbrukets beste klimabidrag på kort og mellomlang sikt vil derfor være lukka hogst og la skogen stå lenger før den hogges. Å beholde variert og gammel skog er viktig klimatilpasning på grunn av skogens evne til vannregulering og rassikring. Det er derfor viktig å bevare skogareal og unngå store flatehogster, som kan bidra til økt vanninnhold i jorda og svekke aktive røtters bindende effekt på jordsmonnet. Gjødsling av skog vil få negative konsekvenser for naturmangfold og gir heller ikke spesielt gode eller kostnadseffektive klimaresultater. De beste metodene å bruke skogen mest effektivt på i klimaarbeidet de nærmeste tiår er:

1. La skogen stå lenger for å binde mer karbon før den hogges
2. Verne mer skog som binder og lagrer karbon i mange hundre år
3. Unngå klimaødeleggende flatehogst og sats heller på lukka hogst, som gir en levende skog med varierende alder, som opprettholder og øker karbonlageret i skogsjorda, et tiltak som også er bra for biologisk mangfold, rekreasjon og friluftsliv

Landbrukets Utviklingsfond: skogsveier (kap. 1150 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Landbrukets Utviklingsfond reduseres med 100 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag. Reduksjonen gjelder bygging av skogsveier.

Begrunnelse

Skoger med villmarkspreget er dokumentert å være biologisk svært viktige, med et biologisk mangfold som er sammenliknbart med naturreservat og nasjonalparker og dobbelt så stort som i vanlig drevne skoger. Bygging av skogsveier er den største trusselen mot villmarka. Disse gammelskogene og de verdifulle INON-områdene må derfor vernes og ikke åpnes gjennom bygging av skogsveier og hogst. Ved å gi tilskudd til økt hogst og veibygging i bratt terreng subsidierer regjeringen i tillegg tiltak som vil føre til økt flomfare, skred og erosjon. Hogst av gammelskog er også et dårlig klimatiltak, siden det kan føre til frigjøring av karbon, som det vil ta lang tid å binde igjen.

Det må bli stilt langt strengere krav til hvor det blir gitt støtte til bygging av skogsveier og taubane, og bevilgningene må reduseres. Alle miljøfiendtlige subsidier må fjernes, og støtte må kun gis tiltak som ivaretar og bedrer skogen som livsmiljø og som gir reell klimaeffekt.

Samferdselsdepartementet (SD)

Riksveginvesteringer (kap. 1320 post 29–30)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til riksveginvesteringer (kap. 1320 post 29–30 utenom bompenger) reduseres til 14 562 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mindre enn regjeringens forslag. Spesielt viktig blir det å hindre videre detaljplanlegging og/eller oppstart av nye motorveiprojekt parallelt IC-strekningene og i storbyområdene. Konkret mener vi at E18 Lysaker–Strand–Ramstadsletta, E39 Rogfast, E16 Bjørum–Skaret og Rv 3 / rv 25 Ommangsvollen–Grundset/Basthjørnet utsettes eller vurderes på nytt.
- Bevilgningen til bygging av gang- og sykkelveier økes til 600 mill. kroner, som er 374 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. De ekstra midlene omprioriteres internt på post 29–30 og tas fra store veiutbygginger.

Begrunnelse

Store veiutbygginger igangsettes, som innebærer at satsingene på jernbane undergraves, og at biltrafikken øker. Dette rimer dårlig med målet i klimaforliket om at veksten i persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. I tillegg

skaper motorveitbyggingene store naturinngrep og nedbygging av matjord. Regjeringens foreslåtte reduksjon i midler til gang- og sykkelveier, fra 600 mill. kroner i 2016 via 491 mill. kroner i 2017 til foreslåtte 226 mill. kroner i 2018, rimer heller ikke med klimaforliket og ønskene om å fremme sykkel som transportmiddel. Naturvernforbundet mener at midlene til dette heller må økes opp til 2016-nivå.

Tilskudd til gang- og sykkelveier (kap. 1320 post 63)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskuddsordningen for gang- og sykkelveier økes til 300 mill. kroner, som er 224 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er et stort behov for å legge til rette for sykling i byene. Bare i de ni største byene er behovet for midler til dette anslått til 60 mrd. kroner i perioden 2018–2029. Mye av dette vil ikke gå langs riksvei og dekkes dermed ikke av riksveginvesteringene.

Tilskuddsordningen er derfor svært viktig, og det er overraskende at regjeringen foreslår å kutte i den. Den må heller økes betydelig.

Nye Veier AS (kap. 1321 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Nye Veier AS (post 70) beholdes på 2017-nivå, tilsvarende 2075 mill. kroner, som er 3204 mill. kroner mindre enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Nye Veier har fått i oppdrag å bygge motorveier i korridorer der jernbanen bør prioriteres, i tillegg til at utbyggingene har store negative konsekvenser for natur og matjord. Vi ser ikke behov for et selskap som skal ha som formål å øke omfanget av motorveitbygging. Vi mener at selskapet ikke skal sette i gang nye prosjekt, og at planene endres til mindre omfattende utbygginger/utbedringer.

Belønningsordningen (kap. 1330 post 61 og 64) / Byvekstavtaler og bymiljøavtaler (kap. 1320 post 30)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene (kap. 1330 post 61 og 64 i sum) økes til 1882 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er bra at midlene til kollektivsatsing i de større byene økes noe i sum. Det er likevel et stort etterslep i bevilgninger, når vi ser på hvor mye penger Nasjonal transportplan 2014–2023 la opp til å bruke til bymiljøavtaler i foregående fireårsperiode. Belønningsordningen gir de større byene mulighet til å satse mer på kollektivtransport for å innfri klimaforlikets nullvekstmål m.m., og den premierer kommuner som prioriterer lokale tiltak som begrenser biltrafikken og dermed bedrer miljøet. Midlene kan brukes til både investeringer og drift og bør derfor kunne økes betydelig, uten store planprosesser. De ekstra midlene vi foreslår, bør også kunne inngå i byvekstavtaler/bymiljøavtaler (kap. 1320 post 30), dersom det er mer hensiktsmessig.

Kjøp av persontransport med tog (kap. 1352 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Det innføres en ny bonusordning for langdistansetog (også for kommersielle tog som ikke mottar tilskudd), som premierer togoperatørene til å oppnå trafikkvekst.

Bevilgningen til kjøp av persontransport med tog økes derfor til 3504 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er gledelig at regjeringen satser på et bedre togtilbud. Likevel trengs det insentiver for at NSB skal utvikle togtilbudet slik at det blir flere togpassasjerer, også på langdistansetrekningene, der klimaeffekten av jernbanetransport er stor. En bonusordning for dette vil kunne gjøre det lønnsomt å tilby flere avganger og/eller økt kapasitet på avganger som i dag ofte er utsolgt.

Kjøp av infrastrukturtenester (kap. 1352)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til drift og vedlikehold av jernbanenettet (post 71) økes til 8293 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Ekstra midler skal primært brukes til fornying på vedlikeholdsbudsjettet samt til godstiltak, der midlene også må kunne brukes på planlegging eller investeringer (post 72 og 73).

Begrunnelse

Regjeringens forslag til vedlikeholdsbudsjett for Bane NOR må forstås slik at vedlikeholdsetterslepet vil øke i 2018. Departementets budsjettproposisjon (side 160) viser til at fornyingsinnsatsen burde vært på 3,4 mrd. kroner i 2018, for at etterslepet ikke skal øke. Men Bane NOR pålegges likevel ikke å utføre fornying for mer enn 2,1 mrd. kroner. Den foreslåtte vedlikeholdsinnsatsen i 2018 ligger også langt under det gjennomsnittlige nivået som er fastsatt for første seksårsperiode i Nasjonal transportplan 2018–2029. For å få jernbanen til å bli et konkurransedyktig og miljøriktig transportalternativ for både person- og godstransporter, må toget bli pålitelig, og da må vedlikeholdsinnsatsen trappes betydelig opp. Det bør også settes av mer penger til spesifikke godstiltak, alt fra små tiltak som gir rask effekt, til planlegging av større prosjekter som skal starte i 2018. Dette er viktig for å innfri politiske mål om å flytte gods fra vei til bane og er dermed også et godt miljøtiltak.

Ny belønningsordning for mindre byer

Naturvernforbundets kommentar

De største byene har byvekstavtaler og belønningsordningen, der staten bidrar med penger til kollektivtransport, sykkelseting etc., samtidig som kommunene må forplikte seg til en god arealpolitikk som hindrer vekst i bilbruken og styrker kollektivtransport, sykkel og gange. Vi savner tilsvarende virkemidler overfor de mindre og mellomstore byene/tettstedene og foreslår derfor en ny ordning. Siden utfordringene ikke er de samme på mindre steder som i de større byene, vil det være aktuelt å premiere flere miljørelaterte tiltak, eventuelt med økonomiske bidrag fra flere departement.

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen vurdere en ny belønningsordning for mindre og mellomstore byer/tettstedet, som sikrer statlig (med)finansiering av flere miljørelaterte tiltak, som sykkelveiutbygging, etablering av ladestasjoner, støtte til kjøp av elsykler, energirådgiving for husholdningene, etablering av gode gjenbruks- og gjenvinningsordninger osv. En betingelse for statlig støtte må være at kommunene kartlegger naturverdiene i kommunene og fører en arealpolitikk som reduserer transportomfanget, hindrer vekst i bilbruken og sikrer nærnatur og matjord mot nedbygging. Ordningen bør utredes med tanke på implementering i 2019.»

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Den naturlige skolesekken (kap. 1400 post 62)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til den naturlige skolesekken økes til vel 4 mill. kroner, som er 2 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Den naturlige skolesekken er en god tilskuddspott for å fremme naturkunnskap i skoleverket. Det er beklagelig at regjeringen vil kutte ordningen med 1 mill. kroner i forhold til 2017. Ordningen bør heller styrkes.

Frivillige organisasjoner (kap. 1400 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til frivillige organisasjoner og allmenntilguttige stiftelser økes til 65 mill. kroner, som er 8 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å ikke prisjustere bevilgningen til frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilguttige miljøstiftelser, som betyr en reell nedgang. Dette vil gå ut over den frivillige innsatsen for å ta vare på natur og miljø. Antall medlemmer i de frivillige miljøorganisasjonene har økt de senere årene, i takt med økt miljøengasjement i befolkningen. Likevel ser vi at hvert medlem nå gir mindre støtte enn tidligere år. Samtidig ser vi at arbeidsoppgavene til de frivillige miljøorganisasjonene har økt kraftig. Mens utbyggerne har mulighet til å snakke sin sak, vil andre hensyn som ivaretagelse av utrydningstruede arter eller spesielle naturtyper ha behov for at frivillige organisasjoner gir dem en stemme. De frivillige organisasjonene er svært viktige i arbeidet med å få folk ut i naturen og til å bli glade i den. For å kunne følge opp de formidable arbeidsoppgavene trenger frivillige miljøorganisasjoner betydelig mer støtte. Samtidig har det blitt vanskeligere å få støtte fra privat sektor pga. trangere økonomi. Det er derfor ekstra viktig med støtte fra det offentlige. Vi foreslår derfor at støtten til frivillige organisasjoner økes.

Miljøovervåking og miljødata (kap. 1410 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljøovervåking og miljødata økes til 374 mill. kroner, som er 125 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Av ekstra midler øremerkes 85 mill. kroner til arbeidet med et økologisk grunnkart for Norge og 25 mill. kroner til overvåking og kunnskapsinnhenting for vannmiljøet.

Begrunnelse

Regjeringen viderefører kartleggingen av natur og etablering av et økologisk grunnkart for Norge, men innsatsen er for svak, sett i lys av det reelle og akutte behovet vi har for å få oversikt over artsmangfold og verdier i norsk natur. Ved behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* ba Stortinget regjeringen «styrke arbeidet med et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstyper». Komiteens flertall mente videre at «det bør ferdigstilles et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper innen utgangen av 2025». For at dette skal være mulig, må bevilgningene økes.

Videre er det viktig å øke kunnskapsnivået i vannområdene, og da trengs det økte ressurser til kunnskapsinnhenting.

Artsdatabanken (kap. 1411)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Artsdatabanken økes til vel 96 mill. kroner, som er 30 mill. kroner mer enn regjeringens forslag..

Begrunnelse

Et rikt artsmangfold er en forutsetning for velfungerende økosystem og gjør oss i bedre stand til å møte et klima i endring. For å oppnå dette må kunnskapsgrunnlaget gjennom bl.a. Artsdatabanken styrkes.

Miljødirektoratet (kap. 1420 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Miljødirektoratet økes til vel 681 mill. kroner, som er 15 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Budsjettforslaget legger opp til en liten nedgang i driftskostnadene til Miljødirektoratet, tross økte kostnader. Dette er uheldig, da viktige satsinger må planlegges og iverksettes. I arbeidet med det grønne skiftet og for å ta vare på naturen, livsgrunnlaget vårt, trengs et sterkt Miljødirektorat mer enn noen gang. For å få gjennomført det Stortinget har vedtatt gjennom behandling av Meld. St. 14 (2015–2016), må bevilgningene økes.

Spesielle driftsutgifter (kap. 1420 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til spesielle driftsutgifter økes til 258 mill. kroner, som er 15 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Ekstra midler øremerkes arbeidet med fremmede organismer samt arter og naturtyper som trues.

Begrunnelse

Et rikt artsmangfold er en forutsetning for velfungerende økosystem og gjør oss i bedre stand til å møte et klima i endring. Tapet av arter er nå urovekkende høyt, og det haster å sette i gang tiltak for å bevare natur som trues. Arbeidet med aktivt å fjerne fremmede arter, særlig fra verneområder, må intensiveres. Pøbelgran som sprer seg i verneområder og sårbare naturtyper langs kysten, må fjernes.

Vannressursforvaltning (kap. 1420 post 22 og 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til statlige vannmiljøtiltak (post 22) økes til 290 mill. kroner, som er 44 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningen til tilskudd til vannmiljøtiltak post 70) økes til 110 mill. kroner, som er 75 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår betydelige kutt vannmiljøtiltak, til tross for at det er nå vanndirektiv og vannforskrift skal gjennomføres med konkrete tiltak. Våre vassdrag bidrar til flomdemping og er klimaregulerende. Våtmarkene lagrer karbon, elver, innsjøer og fjorder har helt avgjørende betydning for friluftslivet, og vassdragsnaturen er levested for norske nøkkelarter som villaks, elvemusling og edelkreps. Det haster derfor med å iverksette miljøforbedrende tiltak, bedre kunnskapsgrunnlaget og opprettholde arbeidet for å innfri miljømål i vannområdene. Norge må rapportere til ESA på igangsatte beskyttelses- og forbedringstiltak for vannmiljøet innen utgangen av 2018. Derfor må det bevilges mer penger til å iverksette foreslåtte tiltak også dermed overholde internasjonale forpliktelser.

Skjøtsel i verneområder (kap. 1420 post 31)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skjøtselstiltak i verneområder økes til 104 mill. kroner, som er 30 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er et betydelig behov for å øke innsatsen med aktive skjøtselstiltak i våre verneområder, for å sikre at verneverdiene ikke ødelegges av fremmede arter, gjengroing og annen menneskeskapt påvirkning. I mange verneområder er det behov for tilrettelegging og kanalisering av ferdsel for å unngå slitasje på verdifull natur. Enkle tiltak som forsterking av stier, klipping og steinsetting bidrar til å gjøre natur- og friluftsopplevelsene lettere tilgjengelige for folk. Samtidig kan slike enkle grep redusere slitasje i sårbar natur og sluse folk utenom sårbare lokaliteter, både i verneområder og i andre mye brukte friluftsområder. God skilting og god informasjon om ferdsel i nasjonalparker og landskapsvernområder er et nødvendig tiltak, og det er viktig at SNO sikres nok ressurser både til informasjon og oppsyn.

Fylkesvise verneplaner, nytt vern og nasjonalparker (kap. 1420 post 32, 33 og 34)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til post 32, 33 og 34 i sum økes til 67 mill. kroner, som er 59 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår dramatiske kutt i arbeidet med nye verneområder, bl.a. hele bevilgningen til opprettelse av nye nasjonalparker. Naturvernforbundet ønsker fortgang i arbeidet med flere nye nasjonalparker, slik som Preikestolen og Østmarka. Nasjonalparkplanen må slutføres og nye arealer utredes. Vi forslår at det utarbeides en supplerende nasjonalparkplan innen 2020, med forslag til nye nasjonalparker som kan sikre at et representativt utvalg av norsk natur vernes som nasjonalparker.

Skogvern (kap. 1420 post 35)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skogvern økes til 750 mill. kroner, som er 357 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår for femte året på rad å kutte i skogvernet, denne gangen med 50 mill. kroner. Dette er særdeles alvorlig, sett i lys av Norges forpliktelser om å stanse artstapet innen 2020 og Stortingets vedtak om at skogvernet skal tredobles.

Boreal skog er et av verdens største karbonlager. Bare i Norge holder skogen på 7 mrd. tonn CO₂. Halvparten av våre rødlista arter lever i skog, og en firedel av våre rødlista naturtyper er skogtyper. Skogvern er viktig for bevaring av naturarven, og det er samtidig et vesentlig klimabidrag. Stortinget har vedtatt at 10 prosent av skogen skal vernes, men det er mindre enn 3 prosent av den produktive skogen som er dette i dag. Derfor må skogvernet gis langt høyere prioritet.

Skogplanting (kap. 1420 post 37)

Naturvernforbundets forslag

- Den foreslåtte bevilgningen til skogplanting på drøyt 10 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å bruke 10,4 mill. kroner på planting av skog på nye areal som klimatiltak. Klimaeffekten av å hogge bjørk og lauvskog for å plante gran er svært tvilsom og heller ikke dokumentert. Ifølge rapporten «[Naturtyper i klimatilpasningsarbeid](#)» fra NINA kan ivaretagelse av lauvskogen i bratte lier og rasutsatte områder, særlig på Vestlandet, være viktig for å begrense jorderosjon og jordras samt regulere vann. Lauvskog har trolig en større bindende effekt på jordsmonnet enn bartrær, da rotsystemet til lauvtre generelt går dypere ned i jordsmonnet enn bartrærøttene. Treslagsskifte til gran i slike områder er derfor ugunstig med tanke på å unngå ras. Vi mener derfor at økte midler til treslagsskifte er svært dårlig klimatilpasningspolitikk. I tillegg har utplanting av skog på nye arealer store konsekvenser på stedegent naturmangfold. Store områder av kystlynghei trues av spredning av gran fra plantefelt. Skulle bevilgningen likevel opprettholdes, må det presiseres at det ikke skal gis midler til utplanting av fremmede treslag, inkludert norsk gran i områder på Vestlandet og nord for Saltfjellet der den ikke finnes naturlig.

Restaurering av myr og annen våtmark (kap. 1420 post 38)

Naturvernforbundets forslag

- Den foreslåtte bevilgningen til restaurering av myr økes til nær 27 mill. kroner, som er 9 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å kutte bevilgningen med 3 mill. kroner. Dette er svært uheldig, da restaurering av myr er viktig for både klima og naturmangfold. Bevilgningen bør som et minimum opprettholdes og prisjusteres.

Klimatiltak (kap. 1420 post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning økes til 207 mill. kroner, som er 100 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. 200 mill. kroner av de totale midlene øremerkes klimasats.

Begrunnelse

Det var satt av 98 mill. kroner til Klimasats-ordningen i 2016, og det kom inn søknader for mer enn 300 mill. kroner. I 2017 var potten på halve beløpet, og det kom inn søknader for hele 330 mill. kroner. Da er det svært skuffende at potten reduseres i 2018, sett i forhold til 2017, da den var på over 150 mill. kroner. Potten bør økes for 2018, slik at flere kommuner kan få støtte og gjennomføre gode klimatiltak.

Tiltak i kommuner med ulverevir i Hedmark, Akershus og Østfold (kap. 1420 post 65)

Naturvernforbundets kommentar

Regjeringen foreslår 20 mill. kroner til tiltak i ulvekommuner. Her er det allerede generelle midler på post 73 som rovdyrnemndene bl.a. skal kunne bruke på fryktedepende og andre konfliktdempende tiltak. En utfordring er at nemdene i liten grad prioriterer dette. Dersom posten skal opprettholdes, bør det settes klare retningslinjer som sikrer at pengene faktisk brukes på konfliktdempende tiltak. De skal f.eks. ikke kunne brukes til enda flere genetiske undersøkelser, slik noen kommuner allerede antyder. Midlene må kun brukes til reell konfliktdemping, fryktedemping og informasjon, og må utføres av faglig kompetent personell fra forskningsmiljøer, myndigheter og rovdysrcenter. Tildelingskriterier sier at aktuelle berørte næringsinteresser, organisasjoner og privatpersoner skal tilgodeses. Her ber vi komiteen spesielt understreke at alle interesser og begge sider i konflikten skal involveres likt. Derfor må også naturvernorganisasjoner og andre som er for ulv, tilgodeses i ordningen – dersom den skal virke konfliktdempende.

Oppryddingstiltak (kap. 1420 post 69)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til oppryddingstiltak økes til 272 mill. kroner, som er 175 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til opprydding av havner etc. med 175 mill. kroner. Arbeidet i Bergen og Sandefjord er slutført, men det står flere nye områder for tur, som må bli prioritert.

Marin forsøpling (kap. 1420 post 71)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til å redusere marin forsøpling økes til vel 40 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er bra at forrige års innsats mot marin forsøpling fortsetter, men å redusere bevilgningene fra 40 mill. kroner i 2017-budsjettet til 15 mill. kroner i budsjettet for 2018 er lite forenelig med at regjeringen har pekt dette ut som et særlig satsingsområdet. At det er rom for å øke potten, gjør ikke dette kuttet noe mindre.

I innværende år kom det mere penger til marin forsøpling midt i året, men det er utfordringene med plutselige tildelinger midt i året. Det gjør at det blir langt større uforutsigbarhet i arbeidet med marin forsøpling. Potten må derfor settes opp til dagens nivå på 40 mill. kroner. Det må bli penger til større aksjoner i regi av kommuner, friluftsråd og andre på utilgjengelige lokaliteter. Dette vil også gi lokale arbeidsplasser. Bevilgningen bør kunne brukes til refusjon av utlegg fra kommuner og andre offentlige etater lokalt.

Friluftslivsformål (kap. 1420 post 78)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til friluftslivsformål økes til vel 183 mill. kroner, som er 3,5 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. De økte midlene øremerkes arbeidet til Forum for natur og friluftsliv (FNF).

Begrunnelse

FNF er et svært verdifullt samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivs- organisasjonene på fylkesnivå og bidrar til at det frivillige Norge kan gi sine innspill for å ivareta natur- og friluftslivsverdier i en betydelig mengde planer og saker. Det trengs i størrelsesorden 3,5 mill. kroner ekstra for å sikre hele koordinatorstillinger i alle fylker.

Tilskudd til trua arter og naturtyper (kap. 1420 post 82)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til trua arter og naturtyper økes til 99 mill. kroner, som er 59 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til trua arter og naturtyper med nesten 35 mill. kroner. Det er svært uheldig. Arbeidet er på etterskudd, og regjeringen har vedtatt kun fem prioriterte arter og en utvalgt naturtype de fire siste åra, til tross for at Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* sier at omkring 400 arter er aktuelle, samt at flere andre naturtyper har vært gjenstand for utredning. Midlene må økes betydelig for å sikre fortgang i arbeidet.

Klima- og skogsatsing (kap. 1482)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til klima- og skogsatsing økes til 3600 mill. kroner, som er 600 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Bevilgningen til klima- og skogsatsing er aldri blitt inflasjonsjustert, og dette betyr at den reelle innsatsen gradvis svekkes. I klimaforliket fra 2008 var ambisjonsnivået 3 mrd. kroner. Dette tilsvarer i overkant av 3,6 mrd. 2018-kroner, og Naturvernforbundet mener at dette er et riktig nivå for 2018-bevilgningen.

Klimabudsjett (avsnitt 8.2)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen anerkjenner at regjeringen har satt i gang arbeidet med å vurdere klimaeffekten av statsbudsjettet i tråd med klimaloven. Komiteen etterspør et bedre tallmateriale for statsbudsjettet for 2018. Komiteen understreker behovet for å inkludere budsjettposter fra alle deler av samfunnet, også for kvotepliktig sektor.»

Begrunnelse

Klimaloven lovfester at regjeringen i budsjettproposisjonen for neste års statsbudsjett skal redegjøre for hvordan Norge skal nå klimamålene for 2030 og 2050 og klimaeffekten av framlagte budsjett.

I KLDs budsjett for 2018 viser regjeringen poster som vil ha en klimakonsekvens i positiv eller negativ retning i tabellen 8.2 *Tiltak og verkemiddel som er venta å ha effekt på klimagassutslepp eller karbonbinding*. Denne tabellen har i svært liten grad anslått klimaeffekten med et tall, og tar kun med tiltak i ikke-kvotepliktig sektor. Det er bra at regjeringen er i gang med arbeidet på området, men det er nødvendig med et mer omfattende og detaljert klimabudsjett, og vi ser fram til at regjeringen kommer tilbake med det.

Olje- og energidepartementet (OED)

Seismiske undersøkelser (kap. 1810 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til geologisk kartlegging under spesielle driftsutgifter på 36 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Det grønne skiftet innebærer en overgang fra fossile energiresurser og over til mer bærekraftige alternativer. Det er derfor skuffende at regjeringen i forslag til statsbudsjett fremdeles legger opp til økt petroleumsvirksomhet på norsk sokkel. Naturvernforbundet finner det ikke hensiktsmessig å bruke midler på å lete etter nye oljeressurser, da det av klimahensyn ikke vil være mulig å ta opp disse ressursene.

Petoro AS (kap. 1815)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til administrasjon (post 70) reduseres til 331 mill. kroner, som er 20 mill. mindre enn regjeringens forslag.
- Bevilgningen til administrasjon av Petoro Iceland AS (post 72) nær 2 mill. kroner strykes helt.

- Bevilgningen til statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel (post 73) på nær 29 mill. kroner strykes helt.

Begrunnelse

Naturvernforbundet mener at Petoro gjennom SDØE bør konsentrere seg om eksisterende olje- og gassfelt snarere enn utvikling av nye felt i nordområdene. I stedet for å jobbe for bedre lønnsomhet for Johan Castberg bør prosjektet skrinlegges. Ut fra denne strategien vil en god del ressurser frigjøres også i administrasjonen hos Petoro. Vi mener derfor at post 70 bør reduseres.

Videre er Naturvernforbundet sterkt kritisk til at Norge er involvert i utvikling av petroleumsutvinning på islandsk sokkel. Vi er derfor sterkt imot at regjeringen nå øker post 73 knyttet til innhenting av geologisk data fra vel 7 mill. kroner i 2017 til nærmere 29 mill. i 2018. Norge bør umiddelbart trekke seg ut av dette engasjementet og legge ned datterselskapet Petoro Iceland. Naturvernforbundet foreslår at post 72 og post 73 strykes helt.

Flom- og skredforebygging samt sikrings- og miljøtiltak (kap. 1820 post 22 og 60)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til post 22 økes til 277 mill. kroner og beholdes dermed på samme nivå som i 2017 (prisjustert), som er 65 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Bevilgningen til post 60 økes til 71 mill. kroner og beholdes dermed på samme nivå som i fjor (prisjustert), noe som er 51 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Begrunnelse

Det er svært bekymringsfullt at tilskudd til flom- og skredforebygging samt sikrings- og miljøtiltak i vassdrag kuttes. Vi har i seinere år årene sett stadig hyppigere skader fra flom og skred, og Miljødirektoratets rapport «Klima i Norge i 2100» er tydelig på at vi dessverre vil få mer av dette framover. Skadene kan være betydelige, og da er det helt nødvendig å øke bevilgningene for å redusere faren.

10 TWh energisparing (oppfølging av anmodningsvedtak nr. 870, 13. juni 2016 og nr. 714, 30. mai 2017)

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen utforme en utfyllende handlingsplan for realisering av 10 TWh redusert energibruk i tråd med anmodningsvedtaket. Planen må omfatte økonomiske, regulatoriske og informative virkemidler, som er balanserte og godt samordnet mellom ulike statlige aktører.»
- «Komiteen ber regjeringene gi Enova ansvar for å realisere minimum 6 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg i perioden 2018–2030.»

Begrunnelse

Regjeringen har ikke fulgt opp Stortingets vedtak om en plan for 10 TWh redusert energibruk. OED henviser i sin gjennomgang av målet til beregninger NVE har gjort. I et notat fra NVE til OED 16. juni 2017 redegjør NVE for mulighetene for å redusere energibruken i bygg fram mot 2030. NVEs analyse viser at energibruken i eksisterende bygg kun vil reduseres med 4 TWh som følge av eksisterende virkemidler for energieffektivisering. Konklusjonen i notatet fra NVE: «*Dette resultatet innebærer at det må iverksettes ytterligere tiltak for å nå målet om en reduksjon på 10 TWh i 2030*».

Regjeringen har ikke dekning for at «Det vil bli realisert meir enn 10 TWh energisparing fram mot 2030 gjennom rehabilitering av eksisterande bygg, endra energibruk som følgje

av riving av gamle bygg og andre energieffektiviseringstiltak i eksisterende bygg. De eksisterende verkemidla på området er tilstrekkeleg til å realisere denne sparinga.».

Det er behov for ytterligere satsing på redusert energibruk for å nå målet Stortinget har satt. Naturvernforbundet henviser for øvrig til fellesbrev med andre organisasjoner på dette området.

Energifondet (kap. 1825 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Midlene som overføres Energifondet, økes til 2 920 mill. kroner, som er 250 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Den ekstra bevilgningen øremerkes støtte til energiltak i boliger som reduserer energibruken.

Begrunnelse

Vi er positive til økt ramme og ny finansieringsmodell for Enova, men Enova har fått flere oppgaver og trenger mer penger. Det er behov for en opptrapping av Enovas innats for å redusere energibruken i bygg. Målet om 10 TWh redusert energibruk vil ikke nås uten økt innsats. Støtten til energieffektiviseringstiltak i boligmarkedet må utvides til flere tiltak, og støttesatsene må økes for å være utløsende.

Forskning og næringsutvikling (kap. 1830 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til forskningsentre for petroleumsvirksomhet kuttet helt. Midlene på vel 15 mill. kroner overføres til forskningsentre for miljøvennlig teknologi, som dermed får vel 192 mill. kroner.

Begrunnelse

Naturvernforbundet mener det er positivt at regjeringen satser på forskning. Samtidig vil forskning på økt petroleumsaktivitet og nye funn i arktiske havområder bidra til økte klimagassutslipp og bremse det grønne skiftet. Forskningsmidler må derfor brukes for å stimulere alternative og bærekraftige løsninger, snarere enn videre satsing på fossile energikilder.

Skatterefusjonsordningen for letevirksomhet

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringene legge fram et forslag som innebærer at skatterefusjonsordningen i petroleumssektoren avvikes, for å unngå ytterligere subsidiering av letevirksomhet.»

Virkemidler for å fase ut fossil olje i fjernvarme, anmodningsvedtak nr. 455, 17. mars 2015

Naturvernforbundets forslag til komitémerknad

- «Komiteen ber regjeringen inkludere fjernvarmeanlegg i forbudet mot fossil oppvarming.»

Begrunnelse

I Olje- og energidepartementets proposisjon skrives det at det «framleis skal vere opning for å bruke mineralolje til fjernvarme». Sett i lys av at mange fjernvarmeleverandører allerede er godt i gang med å fase ut fossil oljefyring, og sentrale fjernvarmeselskaper og fjernvarmeleverandørenes egen interesseorganisasjon Norsk Fjernvarme mener at de vil greie å fase ut fossil oljefyring i 2020, er det synd at fjernvarme ikke blir inkludert i forbudet mot fossil oppvarming. Dette unntaket vil bidra til å gjøre det vanskeligere for tilsynsmyndigheter å føre tilsyn med forbudet.